

ritum. Sed haec responsio id habet incommodi, quod si tantum iustitia inhaerens ponitur ad disponendum ad gloriam, viderentur sine charitate sufficere illae dispositiones, quae sufficiunt ad charitatem; quia charitas viae et patriae ejusdem est speciei in diversis, et ejusdem numeri in eodem, juxta Paulum: „Charitas nunquam excedit.“¹

Dispositiones autem specie differunt a forma illa, ad quam disponunt, ut calor et siccitas a forma ignis. Sine charitate igitur esset quis gloriae capax, quod est absurdum.

10. Nona ratio sit: Quia abutitur ista positio Christo vero et lege gratiae, dum eum quasi Mosem facit, et gratiam quasi legem. Ut enim Moses et lex peccatum ostendebant et² debitum innocentiae praestandae, ut homo, videns se non posse liberari a peccato, nec innocentiam praestare, nec legi satisfacere, relicta fiducia legis et sui, confugeret ad Christum, sine quo sub aeterno maledicto vivebat: ita isti dicunt, Christi merita nobis per inhaerentem gratiam applicata non sufficere, ut secundum illum gloriam consequamur; quin imo nec purgatorio nos dignos esse. Fit igitur, ut simus secundum hos sub aeterno maledicto, nisi a Christo et ejus gratia ad Christum imputatum et fidem confugiamus.

Decima ratio est, quia ista positio tyrannico quodam et ficto terrore cogit nos, ut eam amplectamur, objiciens nostram maculatam vitam et nostros defectus (qui, quamquam maximi in nobis sint, ut demonstratum est, non tollunt merita, nec egent iustitia de novo imputata) ita ut semel acceptata hac opinione evacuetur omnis verus timor, deturque ansa peccatori, ne a peccato resurgat, imperfecto vero, ne in via Dei proficiat, dum utriusque proponitur imputata ista nova iustitia, omnes defectus supplet; quasi quis deciperet agricolam, ne seminaret vel coleret terram sub vana spe tempore messis metendi, licet ante non laboraverit.

11. Undecima ratio sit: Quia haec positio habet hoc latens venenum, quod eam praedicantes ajunt, per hanc imputatam iustitiam fieri, ut reprobi mereri non possint,

¹ I. Cor. 13, 8.

² Mass. ad.

et praedestinati non imputentur peccata, quum utrumque falsum sit et periculosum.

Falsum quidem, quia scriptura et patres asserunt, etiam reprobos, dum sunt in gratia, mereri. Dicitur enim ad Cain: „Nunc si bene egeris, recipies?“¹ et universaliter ait scriptura: „Si filii et haeredes;“² et de gratia dicitur, quod est „fons aquae salientis in vitam aeternam.“³ Quum igitur reprobi filii interdum sint, et quandoque gratiam habeant, absque dubio merebuntur. David etiam praedestinatus erat, et tamen ejus peccatum vehementer displicuit coram Domino; qui etiam Job praedestinatum et socios ejus de peccato reprehendit. Imo in Ezechiele dicitur universaliter, quod „si conversus justus a iustitia sua fuerit, non erunt in memoria iustitiae ejus.“⁴ Et David ait: „Odisti omnes operantes iniquitatem.“⁵ et Paulus: „Omnis fornicator, aut immundus, aut avarus . . . non habet haereditatem in regno Christi et Dei.“⁶ Odio enim sunt Deo impius et impietas ejus, quicumque ille sit, et Deus non odit etiam reprobos propter naturam, sed propter peccatum, quod odibile est, ubicumque est, et in illo decedenti debetur poena.

Periculosum etiam est, quia persuasi ab eisdem magistris, imo a se ipsis, quod vel sunt reprobi, vel praedestinati, facile, admissa hac opinione, possunt negligere omnia bona aequae et mala opera sub praetextu, quod vel mala non imputabuntur eis, si praedestinati sunt, vel bona non eos juvabunt, si reprobi.

Duodecima et ultima ratio sit: Quod ultra novitatem positionis et ignobilitatem auctoris primi, qui fuit Lutherus, ut alii notarunt, varietatem habet multam in se et obscuritatem et pungentiam. Nunc enim dicunt duas esse iustitias formales et essentielles; nunc, iustitiam Christi esse formalem causam solius remissionis peccatorum; nunc, esse tantum formam extrinsecam, et tandem

¹ Gen. 4, 7.

² Joh. 4, 14.

³ Ps. 5, 7.

⁴ Rom. 8, 17.

⁵ Ezech. 3, 20.

⁶ Eph. 5, 5.

nullo modo formam; nunc ita loquuntur, quasi in iudicio debeat esse nova suppletio et novum meritum, thronumque misericordiae faciunt mancum, quia non invenitur hic tanta gratia, ut mereri possimus vitam aeternam. Peccat etiam in thronum justitiae, dum eum thronum misericordiae facit. Pugnare demum videtur quod ait, imputatam justitiam supplere defectus justitiae inhaerentis, et fieri tantum imputationem secundum justitiam inhaerentem.

Ob has igitur et similes rationes positio haec excludenda videtur. Et haec de secundo.

Cap. III. Expenduntur rationum momenta ab adversariis in concilio prolata.

12. Quoad tertium satisfaciendum est objectis, quae ad confirmationem impugnatæ positionis afferri possunt.

Quorum primum sit: Paulus ait, Deum non imputare delicta nostra¹; et, reputari fidem ad justitiam.² Et de Phinees ait David: „Et stetit Phinees, et placavit, et cessavit quassatio, et reputatum est ei in justitiam in generationem et generationem usque in sempiternum;³ ubi videtur, quod in opere charitatis est locus⁴ imputationi. Quod etiam de Abraham videtur, de quo dicitur: „In reprobatione etiam Dei non haesitavit diffidentia, sed confortatus est fide . . . plenissime sciens, quia quaecunque promisit, potens est et facere; ideo et reputatum est illi ad justitiam;⁵ ubi de reprobatione, facta tempore immolationis Isaac, quando jam Abraham erat justificatus, videtur esse sermo. Quod expressius Jacobus commendat dicens tunc impletam scripturam: „Credidit Abraham Deo, et reputata est illi ad justitiam.⁶ Quum ergo scriptura ponat justitiam imputatam, non est a nobis tollenda.

¹ Rom. 4. 8: Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum.

² Rom. 4. 5: Reputatur fides ejus ad justitiam.

³ Psalm. 105. 30. 31.

⁴ Mass. *locus*.

⁵ Rom. 4. 20 – 22.

⁶ Jacob. 2. 23.

Respondetur, quod circa imputatam justitiam quaestio potest esse de re seu sensu vocis, et de nomine. Si de re et sensu loquamur, fatemur, quod scriptura ponit imputatam justitiam, sed tunc tantum, quando justificamur sive per baptismum sive per poenitentiam; modo intelligamus, per hanc imputationem meritorum Christi nobis revera infundi inhaerentem justitiam, et secundum illam praecise nobis imputari justitiam Christi. Habet etiam locum imputatio, ubi condonatur nobis poena temporalis, sive per claves, sive per indulgentias; et ad hoc non opus est infundi novam justitiam, sed tolli debitum poenae; quod sola voluntate Dei fieri potest, acceptantis ad id justitiam Christi in se vel in suis sanctis; et tunc etiam justitia Christi seu sancti fit nostra quoad istam tantum effectum, cujus sumus capaces ob inhaerentem justitiam. Demum habet locum imputatio, ubi licet opus ex charitate prodiret, non mereretur tamen aliquid, quod, habendo aliquem respectum ad illud opus, nobis donaretur, ut videbitur; semper tamen, ubi invenitur imputatio, non reperitur propriae meritum.

13. Ut igitur ad istum sensum admittenda est justitia imputata, ita repudianda est, quoties invenitur ratio meriti, quo quis mereretur vel ampliolem justitiam hic, vel gloriam in futuro saeculo. Et quia coram tribunali Christi habet meritum justus, nunquam scriptura ibi posuit imputationem; quum e contrario ibi retributionem secundum opera fieri dicat a Deo, qui non est injustus, ut obliviscatur operis nostri. Vox vero justitiae imputatae, quia expresse non invenitur in sacris literis, et quia haeretici ea abutuntur, vel tollentes ob id justitiam inhaerentem, vel ultra illam, quam insufficientem faciunt, prodesse imputatam dicentes, idque in iudicio, non esset absonum ab ea abstinere, quanquam non contenderim ad bonum sensum jam datum vocem non posse admitti, modo caveantur technae haeticorum.

Et per hoc patet responsio ad primum argumentum. Licet enim Paulus dicat, non imputari delicta, et reputari fidem ad justitiam, non ob id admittit vocem justitiae

imputatae, nec rem, quam per eam haeretici intelligunt; sed sensum pium jam explicatum. Ad ea autem, quae adducuntur de Phinees, dicendum, quod constat, quare sit locus imputationi, nempe quia ibi non est sermo de merito gloriae suae pro se, sed de cessatione plagae populo inferendae et de sacerdotio temporali sibi et suis posteris obtinendo; ad quae quia ex communi Dei ordinatione non acceptantur opera charitatis (alioquin omnes justi affluere deberent temporalibus, et aliis illa mereri; quod experientia monstrat falsum) quum similia bona obtinent, ex imputatione fit. De Abraham vero dicitur, quia juxta multos doctores consideratur ut typus eorum, qui primo justificantur; imo illi assimilantur, qui primo credunt; de quibus ibi apostolus: „Non est scriptum tantum propter ipsum, quia reputatum est illi ad justitiam, sed et propter nos, quibus reputabitur, credentibus in eum, qui suscitavit Jesum Christum.“¹ Hi enim, qui fide justificantur, primo Christum intrant, qui similes dicuntur Abrahae. Nec quod dicitur de repositione, movet; tum quia graece habetur promissio: tum etiam, quia, quum credidit promissioni (Genes. XV.) jam habuerat promissionem in terra sua (Gen. XII.), ideo ista secunda repromissio dici potest; tum demum quia, licet demus intelligi de Abraham jam justificato et immolante filium, habeat locum imputatio vel ob naturam nudam, cui data gratia² comparatur, vel quia forsitan majora dona sunt collata, quam exigebat illa, quam tunc habebat gratia, inter quae dona summum est Messiae adventus ex semine suo; vel quia promissa sunt ei temporalia, quae opera ex gratia ex se ordinarie non merentur, quia non sunt ad id a Deo ordinata. Ad Jacobum autem dici potest, quod tunc impleta est illa scriptura, quando defectus, qui erat in re per eam significata, nempe injustitia Abrahae, est ablati; quod tunc fuit, quando ablata est imputatio, illo jam justificato et praemium merente. Sicut enim lex quoad caeremonias simul impleta et ablata est, ita etiam hic tunc impleta est reputatio, quando fuit ablata.

¹ Rom. 4, 23, 24.² Mass. data est gratia.

14. Secundum argumentum fit ex aliquibus scripturis, quae praeter adductas et solutas ab aliis occurrunt; qualis primo est illa: „Det illi Dominus invenire misericordiam a Domino in illa die;“¹ et: „Qui coronat te in misericordia et miserationibus.“² Et Dominus murmurantibus, quod dedisset denarium etiam his, qui venerant sero ad laborandum in vinea, pares illos sibi faciens, respondet: „Aut non licet mihi, quod volo, facere?“³ quasi ex misericordiae voluntate tantum praemii praestiterit non merentibus. Christus etiam apostolos in gratia existentes comparat servo, cui post servitium dominum ait non habiturum illi gratiam.⁴ De divite etiam, qui servaverat mandata, quia a Domino dilectus, ait Christus, quod unum illi deest, et quod impossibile est, divitem intrare regnum caelorum,⁵ si impossibilia homini a Deo possibilia non fiunt.

15. Sed ut haec et similia resolvantur, advertenda sunt duo.

Primum est, quod gloria ipsa nonnunquam comparatur ipsi naturae nudaae, ut cognoscamus quid habemus, et quid possumus ex nobis; et tunc gratia dicitur et misericordia. Imo major est gratia et misericordia, quam ipsa charitas primo nos justificans, sicut arbor major est ipso semine. Nonnunquam autem comparatur ipsi naturae jam adoptatae et certanti legitime; et tunc dicitur merces, retributio et justitiae corona et similia. Et juxta primam comparationem dicimur invenire misericordiam in die judicii et mereamur et inveniamus, dum efficiamur justitiae participes.

Secundum est, quod gloria non dicitur reddi, vel praemiare substantiam nostrorum operum, quae omnino superat; sed praemiatur illa, quae ex gratia et divina acceptatione prodeunt, quia juste acceptantur ad majus praemium opera magis gratiosa, licet minus laboriosa.

¹ II. Tim. 1, 18.² Psalm. 102, 4.³ Mat. 20, 15.⁴ Luc. 17, 7-10.⁵ Mat. 19, 17 ss.; Luc. 18, 18 ss.; Marc. 10, 17 ss.

16. Et per hoc solvitur quod de Domini responso est ad ductum. Reddit enim denarium, quia vult; sed vult acceptare opera minus laborantium, quia magis sibi gratiarum ad majus praemium, quod tamen operibus ita consideratis non donatur sed redditur. Ideo etiam illis ultima hora conductis ad vineam dicitur juxta graecam veritatem: „Ite et vos in vineam meam, et quod justum fuerit, dabo vobis.“¹ Habet ergo locum voluntas in libera acceptatione et gratificatione hominis, et justitia habet locum in ejus ita acceptati et gratificati praemio.

Denum quod de servo dicitur, solvitur; quia, reddita opera, Dominus mutat comparationem, quia post id, „numquid gratiam habebit dominus servo illi?“² quum esset dicturus: Ita et ego non habeo vobis gratiam — non hoc ait, sed „Sic et vos quum feceritis . . . omnia dicite: Servi inutiles sumus;“³ innuens, se habiturum quidem gratiam, sed expedire suis, ut secundum naturam suam se inutiles ad merendum gloriam sciant, licet ex Dei gratia facti sint vasa sanctificata et Domino utilia.

Quod adolescenti ultimo dicitur: „Unum tibi deest,“ non ad gloriam intelligendum est deesse, quia ad eum Dominus dixerat, sufficere mandatorum observantiam sine omnium venditione; sed de perfectione est sermo, ad quam venditio deerrat et sequela. Si juvenis jam servasset mandata, ut Dominus, doctrinae gratia, supponit (licet verum non esset; nec enim illud probat dilectio Christi, quam narrat s. Marcus,³ quia diligit peccatores etiam Dominus) — quia⁴ igitur non servaverat mandata ob affectum ad divitias, quem ex tristitia ostendit, ideo Dominus de similibus divitiis ait, impossibile esse intrare in regnum coelorum, sicut impossibile est ita affectos servare mandata. Deus autem id possibile reddit, dum renovat hominem ad hoc, ut mandata impleat; quibus impletis, sine imputatione salvatur.

¹ Mat. 20. 4.

² Luc. 17, 10.

³ Marc. 10, 21.

⁴ Tam Mass. quam Trid. I. et II. defectuosum hunc textum exhibent.

17. Tertium argumentum fit a doctoribus Augustino, Bernardo et aliis antiquis et modernis, qui nonnunquam dicunt, se infernum mereri, et reos esse coram Dei judicio, et suppleri defectus suorum operum ex Christi visceribus et Dei misericordia.

Respondetur, quod si sancti nonnunquam negant se mereri gloriam, et asserunt se mereri infernum, hoc est, considerando se ipsos secundum naturam suam, seu secundum pacta, quae Deus justissime potuisset facere. Secundum enim has considerationes revera servi inutiles sumus, et bonum est nobis, quod in his exerceamur, ut scientes, quantum Deo debemus, majorem ei exhibeamus reverentiam et ardentiorum charitatem. Ideo juxta hanc considerationem et institutionem ecclesiae sic ait sacerdos, quantumvis sanctus Domino: „Non aestimator meriti, sed veniae, quaesumus, largitor admitte.“¹ Considerando autem se ipsos, ut membra sunt Christi, et participes gratiae Dei, et considerando pactum, quod misericorditer in Christo nobiscum pepigit Deus, et secundum quod debemus in judicio judicari, procul dubio sancti non negarunt merita, quae omnes et perpetuo fatentur, etiam dum contra Pelagianos agunt.

Fatemur etiam, eos petere, ut suppleantur sui defectus per justitiam Christi, sed hic in via, et non in termino et coram tribunali, ubi perpetuo statuunt judicium futurum secundum opera. Ideo si aliquis inveniretur hoc negans, vel petens suppleri sibi justitiam, respondendum esset ei, quod Augustinus Pelagianis citantibus pro se Chrysostomum respondit. Convertens enim se ad illum ita ad verbum ait:² „Quanquam si verum esset, quod dicunt, et ut

¹ In oratione canonis missae *Nobis quoque peccatoribus* post confessionem.

² Contra Julian. l. I. c. 23; Migne P. L. 44. 655. Sed verba s. doctoris accuratius ita sonant: „Quod si vere tale aliquid invenisset (Julianus), et quod ipse sentit, te sentire claruisset, nunquam te unam. pace tua dixerim, tot et talibus praefere in ea causa possemus, de qua nunquam fides christiana et ecclesia catholica variavit. Sed absit, ut tu aliud scaperes, et in ea tam praecipuus emineres.“

ajunt, te sentire, sentires, nunquam tamen, tua pace dixerim, propter te unum a tot et tantis dissiderem, in re praesertim, de qua nunquam catholica dubitavit ecclesia; sed absit, ut tu aliter saperes, et in ea tam praecipuus emineres.¹

Quum igitur de hac re, nempe quod hic est impetranda misericordia, et quod coram tribunali justitia Dei habitura sit suum locum, catholica ecclesia nunquam dubitaverit, absit, ut eminentes et catholici doctores contrarium¹ sentiant.

18. Et ideo quod Bernardus serm. primo de Annuntiatione ait: „Necesse est credere, quod aeternam vitam nullis potes operibus promereri, nisi gratis detur“, et infra: „Nec enim talia sunt hominum merita, ut propterea vita aeterna debeatur ex jure, aut Deus injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret,“ ita intelligitur, quod, secluso misericordiae pacto, verum esset nullum esse meritum. Ideo subdit: „Nam ut taceam, quod merita omnia dona Dei sunt; et ita homo magis propter ipsa Deo debitor est, quam Deus homini; quid sunt merita omnia ad tantam gloriam?“² Ubi manifestum est, quod diximus. Considerare enim, merita esse dona, vel gloriam esse magnam, extra pactum jam factum est, quo Deus disposuit sua dona coronare sublimi gloriae corona. Et juxta eandem considerationem, qua consideramus pactum rigorosius, serm. 68. super Cant. idem Bernardus ait:³ „Sufficit ad meritum (nempe juxta benignum pactum meritum intelligendo) scire, quod non sufficiant merita (nempe si expendere secundum aliud judicium et pactum); de quo David: Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu“⁴ etc. Nam ad alium sensum catholicum Bernardus saepe merita fatetur. Ait enim homil. 4. super Missus est: „Vult a se requiri Deus etiam, quod pollicetur, et ideo forte multa, quae dare disposuit, prius pollicetur, ut ex

¹ Mass. controversiam.

² Cap. 2. Migne P. L. 183. 383.

³ Cap. 6. Migne l. c. 1111.

⁴ Psalm. 142. 2.

promissione devotio excitetur, sicque quod gratis daturus erat, devota oratio promeretur. Sic pius dominus, qui omnes homines vult salvos fieri, merita nobis extorquet a nobis, et dum nos praevenit tribuendo quod retribuatur, gratis agit, ne gratis tribuat.¹ Et in libro de libero arbitrio tractans verba illa Pauli: „Potens est depositum meum servare,“² ait: „Dei promissum sum appellat depositum; et quia credidit promittenti, fidenter promissum repetit; promissum quidem ex misericordia, sed jam ex justitia persolvendum.“³ Et super illud: „Dei enim sumus adiutores,“⁴ ait: „Itaque Deus homini benigne merita constituit, ubi per ipsum et cum ipso boni quidpiam operari dignanter instituit. Hinc coadjutores Dei cooperatores Spiritus Sancti, promeritores regni nos esse praesumimus.“⁵

19. Unde nec debet morari auctoritas Augustini in manuali dicens: „Murmuret, quantum voluerit, insipiens cogitatio mea, dicens: Quis enim es tu? et quanta est gloria illa? quibusve meritis illam obtinere speras? Et ego fiducialiter respondebo, scio cui credidi, quia in charitate nimia adoptavit me in filium, quia verax est in promissione, potens in exhibitione, et licet ei facere quod vult; non possum terri multitudinem peccatorum, si mors Domini in mentem venerit.“⁶ Tota spes mea est in morte Domini mei: Mors ejus meritum meum, refugium meum, salus, vita et resurrectio mea. Meritum meum miserationum Domini. Non sum meriti inops, quamdiu ille miserationum oblitus non fuerit. Et si misericordiae Domini multae, multus ego in meritis. Quanto ille potentior est ad salvandum, tanto ego securior.⁷ Haec ille, qui merita negare videtur, quam ea solum morti Christi tribuit. Sed

¹ Cap. 11. Migne l. c. 86. ² II. Tim. 1. 12.

³ De gratia et libero arbitrio cap. 14. n. 51. Migne 182. 1030.

⁴ I. Cor. 3. 9.

⁵ De gratia etc. cap. 13. n. 45. Migne 1026.

⁶ In Manuali, quod falso Augustino attribuitur, cap. 23. Migne

P. L. 40. 961.

⁷ Haec verba in cap. citato praecedunt locum antea allegatum.

revera tantum negat merita nostra quasi ex nobis. Ideo ait: Quis enim es tu? et quanta est gloria illa? quibusnam meritis illam obtinere speras? Merita autem ex passione Christi et adoptione in filium et veraci ejus promissione potius hic asserit. Ideo, quod ait, mors ejus meritum meum, seu meritum meum miseratio Domini, non est accipiendum, quasi ita velit statuere merita in ipso Christo, ut neget illa in membris suis; sed ut merita Christi et miserationes ejus causam statuatur nostrorum meritum. Causalis enim est illa propositio: Mors ejus meritum meum est, vel: Meritum meum miseratio Domini; id est causa meriti mei; et non formalis, nec enim formaliter merita Christi sunt merita mea (sic enim ego aequae et Christi mererer); miseratio etiam Domini multo minus dici potest meritum meum formaliter, quia miseratio Domini est ipsa divinitas, quae nec mereri potest, nec esse meritum, quod ex se actio est finita.

20. Per haec etiam solvi potest ecclesiae auctoritas orantis: „Ut, quod nostris meritis non valemus, ejus (sancti) patrocinio assequamur.“¹ Non enim est intentio ecclesiae, negare merita, quum saepe per merita sanctorum (quae utique in via habuere, et non in patria) se postulet exaudiri; sed mens ejus est, vel postulare gratias peccatoribus, quas non merentur; vel si pro justis orat, aliqua petit, quae etiam ipsi justis non merentur; ideo indigent auxilio sanctorum ad illa impetranda.

21. Quartum argumentum fit ex doctoribus scholasticis, qui communiter asserunt, Deum praemiare ultra condignum; non ergo meremur illud praemium, quod ultra merita est, sed per imputationem nobis datur.

Respondetur: Scholasticos doctores non intelligere, nos praemiari ultra condignum, ita ut super pactum et acceptationem Dei aliquid praemii donetur; nam id jam non haberet rationem praemii, sed doni. Per eum ergo loquendi modum significant nobis liberalitatem pacti Dei et

¹ Ex gr. in orationibus de communi ad sanctos abbates: *Intercessio quaesumus* etc.

vim gratiae ejus, ob quae Deus reddit mensuram bonam, confertam, coagitatam et superfluentem in sinum beatorum; juxta evangelium, ubi videmus, illam, licet exundantem mensuram, reddi, hoc est ex justitia concedi, et non pure donari.

22. Quintum argumentum: Ponentes justitiam imputatam magis videntur laudare Christi meritum et nos ipsos humiliare; ergo positio illa verior est. Et de humilitate nostra ex eo patet, quia videmur nostram justitiam constituere, et Dei justitiam non subjici, si imputatam despicimus justitiam. Praesumptuosum etiam videtur dicere, quod coram tribunali non egeat homo Christi justitia et misericordia; quum potius contra videatur, quod humilis dicere debeat: Miserere mei, Deus. De Christi vero laude ex eo constat, quia ejus meritum ampliatur, dum dicitur, quod meruit nobis et inhaerentem et imputatam, quam si solam meruisset inhaerentem; major etiam ejus est laus, si nihil debens misericorditer donet, quam si debitor reddat.

Respondetur negando utrumque argumenti assumptum. Primo enim non est major humilitas; quia si laudamus justitiam inhaerentem, laudamus donum Dei sanguine Christi emptum, et per quod Deo subjicimur, qui per fidem et charitatem in nobis regnat; et id laudando simul laudamus imputatam justitiam Christi, ad verum et pium sensum intellectam, quia per illam nobis est donatum; et contemnens fructum contemneret radicem, quae fructum efficit et conservat. Sic enim justitia Christi increata effectrix et conservatrix est nostrae justitiae; creata vero illam nobis meruit et ejus conservationem. Nec video quomodo sit locus praesumptioni tenentibus hanc opinionem; quia cum aliis convenimus in hoc, quod ex nobis quasi ex nobis nihil possumus vel sumus; et ita magnificamus naturam, scilicet Dei donum, quod est humilitatis. Nec dicimus, nos sine justitia Christi audere comparere coram tribunali ejus, sed illa potius indutos, nobis inhaerente. Ideo non negatur justitia Christi vel ejus applicatio, sed ficta et nova imputatio. Negamus etiam, quod sit majus

meritum, mereri nobis inhaerentem et isto modo imputatam justitiam, quam solum inhaerentem; quia Christum mereri imputatam justitiam non est aliud, quam mereri, ut nobis donetur gloria, ac per hoc non mereri nobis, ut eam mereamur. Dum autem meretur nobis inhaerentem, meretur nobis gloriam, ut opposita opinio dicit, et simul meretur, ut illam mereamur. Nec verum est, minoris esse laudis, debitorem reddere, quam non debitentem donare; quoniam debens ex misericordia et gratia sponte¹ se constituit debitorem, quod fecit Christus.

23. Sextum argumentum est, quod Christus interpellat pro nobis; ergo frustra fieret illa interpellatio, si ob eam in iudicio non fieret nova misericordia.

Respondetur, quod Christus eatenus interpellat, qua pontifex est, ut Paulus ait, „semper vivens ad interpellandum pro nobis.“² Pontificatus autem non juvat aliquem ad meritum, nisi quamdiu in via est, quia beatus non eget pontifice vel ad meritum, vel ad defectus supplendos, quum nec mereri possit nec defectus habeat, et per se ipsum accedat ad Deum. Durat ergo officium pontificatus Christi respectu totius mundi usque ad diem iudicii universalis; respectu autem cujusvis usque ad ejus beatitudinem; ita tamen prodest, ut non praediciet potestati iudicium faciendi. Et ita de oratione dicendum est, quae quidem prodest, ut quamdiu vivimus, remittantur peccata et donentur gratiae. In iudicio autem particulari prodesse potest, ut omnino vel in parte remittatur poena temporalis debita peccato. Sed noluit³ Christus, ut citra privilegium prodesset ad hoc, quod homo, qui non merebatur gloriam, illam obtineat; vel ad hoc, quod supra merita praemiatur. Et hoc erat opus probare ad statuentem justitiam imputatam, quam privilegium, quod alicui fit vi orationis Christi, non statuet. Nec enim oratio Christi magis valet, quam ejus passio, cujus vi non fit, ut coram tribunali donetur gloria, sed fit, ut illam quis mereri pos-

¹ Loco sponte Mass.: *se ante*, quod sensu caret.

² Hebr. 7. 25.

³ Trid. l. *coluit*.

sit quasi coronam justitiae. Et ita de oratione Christi est dicendum.

24. Et per hoc solvi potest, quod aliqui asserunt, prodesse Christi passionem in oratione a nobis oblata Patri, ad remissionem obtinendam et merita supplenda; ita quod, sicut Domino offerre possumus, quae operamur vel patimur ad ejus gloriam, ita offerre possumus in oratione, quae Christus pro nobis et fecit et pertulit; ita ut nobis novo quodam modo imputentur ita oblata. Respondetur enim, quod in die iudicii particularis vel universalis non proderit aliquo pacto ista oblatio, quia passio Christi, quoad effectum remissionis culpae vel nostri meriti, tantum in via nobis applicatur; quamdiu autem hic sumus, prodest quidem oblatio haec, sed non ex opere, quod vocatur, operato, sed tantum, quantum valet opus operantis, hoc est juxta fidem vel affectum offerentis; ita quod sicut jejunium et oratio mea prodest quidem mihi vi passionis Christi, sed tantum juxta fidem et affectum meum, ita ista oblatio, quum nullum habeat pactum, quod solum habent sacramenta, non plus valebit, quam radix fidei et affectus, unde prodit, merentur; et ita non plus supplet defectus meritum, quam alia opera bona, hoc est, ut diximus, non ex opere operato, seu ex vi pacti, sed ex vi operis operantis.

25. Septimum argumentum: Gloria seu beatitudo infinita est. Atqui justitia inhaerens est finita. Quum igitur finiti ad infinitum nulla sit proportio, non poterimus per inhaerentem mereri beatitudinem, sed opus erit justitia imputata supplente ejus defectus.

Respondetur, quod sicut beatitudo duplex est, altera formalis, quae est visio et fructio divina (et haec finita est, quia operatio creaturae ex finito lumine gloriae procedens), altera vero objectiva, quae est ipse Deus, quem vident, et quo fruuntur beati, (et haec est infinita): ita etiam est justitia formalis in nobis, quae est fides, spes et charitas, et est finita; est etiam objectiva quaedam justitia, et haec est ipse Christus, quem fide et spe et charitate concipimus. Non enim Christus solum est justitia nostra, quia (ut dictum est) ejus est causa efficiens et conservans,